

Een monterere minister in een mijnenveld

Het aftreden van de minister Jeanine Hennis-Plasschaert

Auteur: Victor Posthuma

1. Inleiding

Jeanine Antoinette Hennis-Plasschaert (Heerlen, 7 april 1973)¹ was van 5 november 2012 tot 4 oktober 2017 namens de VVD de eerste vrouwelijke minister van Defensie in de geschiedenis. Ze maakte deel uit van het tweede kabinet-Rutte.² Het was een baan waar zij als kind al van droomde.³ Een makkelijke taak was dat ministerschap niet. Hennis is voortdurend in het nieuws, zoals hierna ook zal blijken. Hoewel ze met wisselend succes tussen de problemen door laveert en tussendoor ook zaken voor elkaar weet te krijgen, weet ze op de valreep de rit niet uit te zitten en eindigt haar ministerschap met een heftig debat. Jaren later, in januari 2025, komt ze opnieuw prominent in het nieuws als uit onderzoek van de commissie-Sorgdrager blijkt dat zaken zijn misgegaan bij het bombarderen van de Irakese stad Hawija, tien jaar eerder. Hennis heeft de Kamer tijdens haar ambtsperiode verkeerd geïnformeerd over burgerdoden die daarbij vielen, concluderen de onderzoekers.⁴ Een zaak die anno 2026 nog steeds de gemoederen bezighoudt.⁵

Dit hoofdstuk zal allereerst in beperkte vorm aandacht besteden aan het curriculum vitae van Hennis, om vervolgens in te gaan op de eerdere en voortdurende bezuinigingen die haar ministerschap bemoeilijkten. Deze bezuinigingen hadden grote gevolgen voor zowel personeel als materieel, waardoor de Nederlandse defensie als uitgehold en ondermaats kon worden beschouwd.'

Daarna wordt ingegaan op enkele grote dossiers die op haar bord belandden: een grote verhuizing die weerstand opriep, gedoe rond helikopters, diverse problemen en uitdagingen rond de Joint Strike Fighter, een af luisterschandaal, ziekmakende verf en voortdurende ICT-problemen. Ook worden de buitenlandse missies waar Nederland tegelijkertijd bij betrokken was besproken, net als de negatieve beeldvorming rond Defensie en hoe het omkomen van militairen in Mali uiteindelijk het einde van Hennis' ministerschap inluidde. Maar ook na haar aftreden kwamen sommige dossiers nog in het nieuws. Soms werd daarin tevens de rol van Hennis genoemd. Ook deze nasleep zal in dit hoofdstuk worden behandeld. Uiteindelijk wordt het hoofdstuk afgesloten met een analyse.

Over de auteur:

Victor Posthuma is verbonden aan het instituut Bestuurskunde van de Universiteit Leiden.

2. Beknopte biografie

Jeanine Hennis-Plasschaert werd geboren in Midden-Limburg, maar belandde al snel in het groene hart: Bodegraven, in Zuid-Holland. Na de basisschool behaalde Hennis haar vwo-diploma in Gouda, waarna ze de hbo-opleiding Europese Administratie deed aan de European Academy in Utrecht.⁶ Ze werkte bij de Europese Commissie in Brussel en Riga en kwam daarna terug naar Nederland. Daar startte ze haar carrière in Nederland als politiek assistent in de gemeente Amsterdam. In 2004 zat ze namens de VVD in het Europees Parlement.⁷ Eind maart 2010 werd bekend dat Jeanine Hennis-Plasschaert namens de VVD hoog op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen stond.⁸ De 36-jarige Hennis zat toen dus al zes jaar namens de liberalen in het Europees Parlement. Ze werd op de valreep nog uitgeroepen tot Europarlementariër van het Jaar⁹.

Op 17 juni 2010 werd ze beëdigd als Kamerlid.¹⁰ Ze hield zich in die functie onder meer bezig met kwestie als hoofddoekjes¹¹, de politiemissie in Afghanistan¹², weigerambtenaren¹³, spookuitkeringen¹⁴ en de ID-wet¹⁵.

Op 5 november 2012 werd Hennis benoemd tot minister van Defensie in het kabinet-Rutte II¹⁶, een post waarnaar ze al eerder in alle openheid solliciteerde¹⁷. Ze maakte daarmee dus haar jeugdroom waar. Na het formatieoverleg met premier Rutte zei ze “zeer gemotiveerd te zijn om verder te bouwen aan een stabiel en veilig Nederland.” Ze was destijds de eerste vrouwelijke minister op dit departement, maar dat “doet er niet zoveel toe”, liet ze journalisten weten.¹⁸ Het zou zeker geen saai ministerschap worden. Een aantal dossiers kwam met enige regelmaat terug en vergde veel aandacht van Hennis. Zo waren daar de voortdurende (dreigende) bezuinigingen en het gedoe rond personeel dat meer geld wilde, weinig vertrouwen had in de leiding en het met materieel in slechte staat moest zien te rooien.

3. Bezuinigingen lopen als rode draad door ministerschap

Daar is ook meteen het verband met één van de grootste hoofdpijndossiers zichtbaar: de voortdurende bezuinigingen, net als van vele voorgangers op dit departement. Ook Hennis ontkwam er niet aan. Al op de dag van haar benoeming haalde ze daarmee het nieuws: ze kondigde aan dat er nog wel bezuinigd werd op Defensie, maar niet meer op de troepen.¹⁹ De bezuinigingen op haar ministerie bleken een heet hangijzer.²⁰²¹ Dat kwam omdat er meer dan 90 reorganisaties liepen en er meer dan 12.000 functies verdwenen, zei de minister in debat met de Tweede Kamer.²² Toch kwamen er nieuwe bezuinigingen.²³ Ook op de troepen, hoewel ze bij haar aantreden expliciet toezegde dat niet te willen doen. De vakbonden maakten zich daarover ernstige zorgen en noemden de bezuinigingen “buitengewoon zorgwekkend voor het personeel” en “onverantwoord”.

Na de zomer, op Prinsjesdag, kwam naar buiten dat er honderden gedwongen ontslagen zouden vallen bij Defensie.²⁴ Tijdens een hoorzitting in de Tweede Kamer²⁵ zeiden deskundigen de gemaakte keuzes te begrijpen, maar ze dachten wel dat Defensie de bezuinigingen “niet kon hebben”²⁶.

Kort daarop was er eindelijk een keer goed nieuws: er gingen veel minder banen verloren bij Defensie dan verwacht.²⁷ Het ministerie kreeg er namelijk 115 miljoen euro bij. Maar een paar dagen later kwam er toch weer een nieuwe onheilstijding voor Hennis. De helft van haar personeel zei destijds niet veilig te kunnen werken, bleek uit een peiling van de vakbonden.²⁸ Dat kwam door de voortdurende bezuinigingen, zo was de opvatting. Aan het einde van maart 2014 werd duidelijk dat Hennis niet hoefde te rekenen op extra geld voor haar departement.²⁹ Minister Dijsselbloem van Financiën had geen geld over. Als hij meer geld zou uittrekken voor Defensie, dan zou hij ergens anders op moeten bezuinigen en dat noemde Dijsselbloem geen goed idee. Toch kwam er een kentering. Waar Defensie door voorgaande kabinetten steeds als onbelangrijke sluitpost werd gezien, nam door de veranderende situatie in de wereld en de druk vanuit de coalitie (met name van de SGP) de druk toe om de uitgaven aan Defensie flink te verhogen.³⁰

Op 16 september 2014, Prinsjesdag, presenteerde Hennis haar nieuwe begroting. Ze kreeg er toch 100 miljoen euro structureel bij en daarmee “is de tijd van Defensiebezuinigingen voorbij”, kondigde zij aan.³¹ Een dag later bleek er tijdens de algemene beschouwingen ruime steun te zijn om meer geld uit te geven aan Defensie.³² Op Prinsjesdag 2015 (15 september) kreeg Defensie er weer geld bij. Dit keer ging het om 220 miljoen euro, in 2020 oplopend tot 345 miljoen euro.³³ Maar dat bleek niet genoeg. In maart 2016 zei de bewindsvrouw dat ze de komende jaren 2 miljard euro extra wilde voor Defensie.³⁴

4. Geldproblemen treffen personeel en materieel

De voortdurende bezuinigingen leidden tijdens het ministerschap van Hennis op verschillende vlakken tot grote problemen. Op het gebied van materieel, maar ook bij de medewerkers. Bijvoorbeeld als het ging om hun salaris en het feit dat ze het met steeds minder collega's moesten doen. Er werd, zoals reeds aangehaald, getwijfeld aan de veiligheid van de medewerkers. Dat kwam het vertrouwen in de leiding allemaal niet ten goede. Bij Defensie zijn de vakbonden van oudsher goed vertegenwoordigd en daarmee had Hennis het met enige regelmaat aan de stok. Dat begon nog geen twee maanden na haar start, toen de bonden in januari 2013 niet meer verder met haar wilden praten.³⁵ Dat kwam door een nieuwe wet waarbij militairen er meer op achteruit zouden gaan dan burgers, maar Hennis wilde dat niet repareren. Het overleg werd daarom door de bonden voor onbepaalde tijd opgeschort. Naar aanleiding daarvan zei Hennis vastberaden te zijn om tot een oplossing te komen.³⁶ Toch wist ze de Kamer en de vakbonden niet te overtuigen.³⁷

Een paar weken later kondigde Hennis aan toch weer met de bonden om tafel te willen, om te praten over het loonconflict.³⁸ Eind maart was er opnieuw media-aandacht voor de personele problemen bij Defensie. Men bleek in 2010 te rigoureus gestopt te zijn met de werving van nieuw personeel, waardoor er inmiddels sprake was van een personeelstekort.³⁹ De personeelschef van Defensie zou het probleem niet meer oplossen: die stapte op 28 maart 2013 per direct op.⁴⁰ Dat gebeurde onder druk van de bonden, omdat er niet goed zou zijn opgelet toen de omstreden wet werd ingevoerd waardoor militairen er meer in salaris op achteruit zouden gaan dan burgers.

In juli 2013 wist dagblad Trouw de hand te leggen op een intern onderzoek van Defensie, waaruit bleek dat er weinig vertrouwen was onder het personeel in de reorganisatieplannen.⁴¹ Begin september van dat jaar kreeg Hennis opnieuw zware kritiek te verduren uit eigen gelederen. Officieren zegden in een opiniestuk in Trouw het vertrouwen in haar op.⁴² Een woordvoerder van het ministerie liet weten dat men zich niet herkende in de kritiek.⁴³ Daarna schreef Hennis aan de Kamer dat ze geen verschil van mening met de officieren had.⁴⁴ In maart 2014 kreeg Hennis het opnieuw aan de stok met de militaire top en ook met de Nederlandse Officieren Vereniging. Het ging om de behandeling van kolonel Van Harskamp die de missie in Uruzgan leidde. Hij moest vertrekken bij Defensie nadat een verklaring van geen bezwaar werd ingetrokken.⁴⁵ De bestuursrechter oordeelde later dat de stap van Hennis om hem te ontslaan terecht was.⁴⁶ Een maand later kwam in het nieuws dat Defensie ging onderzoeken hoeveel medewerkers in financiële problemen verkeerden.⁴⁷ Volgens Hennis deed het artikel

geen recht aan de werkelijkheid en werden de messen geslepen vanwege nieuwe cao-onderhandelingen.

In de zomer van 2014 was er opnieuw een onderzoek van de vakbonden naar het vertrouwen van het personeel in de top.⁴⁸ Opnieuw bleek bijna 60 procent dat vertrouwen niet te hebben. “Het is minister Hennis niet gelukt het vertrouwen te herstellen”, concludeerden vakbonden AFMP (Algemene Federatie van Militair Personeel) en de VBM (Vakbond voor Burger en Militair defensiepersoneel).

Op 29 oktober opperde het CDA dat Hennis een staatssecretaris erbij moest krijgen, omdat ze het zo druk had.⁴⁹ De namen van minister Mélanie Schultz van Haegen en staatssecretaris Wilma Mansveld werden geopperd, omdat zij het niet zo druk zouden hebben op hun ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Op 3 november werd meer duidelijk over het onderzoek naar personeel van Defensie dat in de schulden zou zitten.⁵⁰ Het gaat om een relatief beperkt aantal, zei Hennis in de Kamer. Een dag later bleek dat het personeel van Defensie een loonsverhoging verwachtte.⁵¹ Er was toen al 600 dagen geen cao, maar de onderhandelingen leken nu echt begonnen te zijn. Begin april 2015 ontstond er opnieuw gemor over de cao. De bonden noemden de 0,8 procent loonsverhoging die Hennis bood geen serieus voorstel.⁵² Er dreigden acties. Toch wist ze half april een eerste akkoord te sluiten.⁵³ Ook zou er mogelijk geld bijkomen. Althans, als het aan 38 prominenten lag, die daarover een manifest hadden opgesteld.⁵⁴ Ze stelden voor het budget voor Defensie en internationale veiligheid de komende jaren structureel te verhogen met 1,5 miljard euro.

Half mei luidde de hoogste baas van de Landmacht, generaal De Kruif, de noodklok. Hij zei dat de toestand van de Landmacht leek op die in de jaren dertig.⁵⁵ Een paar dagen later was ook de Algemene Rekenkamer in een rapport⁵⁶ erg kritisch over de stand van zaken op het departement⁵⁷. Er was vanwege de buitenlandse missies te weinig materieel over om medewerkers te trainen en op te leiden, de bedrijfsvoering haperde, er was een tekort aan personeel en ook de ICT was nog steeds niet op orde, concludeerde de Rekenkamer. In oktober van dat jaar kregen Defensiemedewerkers voor het eerst hun nieuwe, hogere loon gestort.⁵⁸ Hennis had een akkoord bereikt met de bonden over de loonsverhoging, maar over de arbeidsvoorwaarden werd nog verder gepraat. En de kosten voor Defensie namen nog meer toe, toen eind die maand bleek dat de training van reservisten was gestaakt, omdat het geld op was.⁵⁹ Dat leidde tot onvrede in de Kamer.⁶⁰ Een paar dagen later werd de portemonnee getrokken: er zou in 2016 ruim 4 miljoen euro extra worden uitgetrokken en dat bedrag moest oplopen tot meer dan 20 miljoen in 2020, beloofde Hennis.⁶¹

In maart 2016 was er een nieuwe roep om extra geld, toen de bewindsvrouw zei dat ze de komende jaren 2 miljard euro extra wilde voor Defensie.⁶² De Algemene Rekenkamer kwam op 18 mei met kritische geluiden.⁶³ Defensie kon niet meer volledig voldoen

aan de doelstelling om het Nederlandse en het NAVO-grondgebied te verdedigen en dat was voor het eerst, werd toen gemeld. Oorzaak was de inzetbaarheid die in 2015 achteruit was gegaan, concludeerde de Rekenkamer.⁶⁴ In september 2016 werd op Prinsjesdag bekend dat Defensie het volgende jaar 197 miljoen euro extra kon uitgeven. Defensie “geeft prioriteit aan eenheden die gereed moeten worden gesteld voor inzet, inclusief snelle reactiemachten”, schreef Hennis.⁶⁵ Het gedoe met de bonden sudderde ook weer voort. Eind september werd het overleg tussen het ministerie en de bonden over de arbeidsvoorwaarden opgeschort.⁶⁶

Het nieuwe jaar 2017 begon in mineur voor Hennis. Haar personeel overwoog actie te voeren.⁶⁷ Er waren namelijk nog steeds geen betere arbeidsvoorwaarden afgesproken. Op 27 januari ging het mis en klapte het overleg.⁶⁸ De minister en de bonden gaven elkaar daarvan de schuld. Kort daarna toonde Hennis nieuwe financiële ambities. Ze wilde structureel 2,5 miljard euro extra voor Defensie.⁶⁹ Dat geld was blijkbaar hard nodig, want vlak daarna staken nieuwe berichten over munitietekorten de kop op.⁷⁰ Twintig procent van de medewerkers zou tijdens missies daar wel eens mee te maken hebben gehad. In maart gingen er opnieuw alarmbellen af over de staat van het Nederlandse leger. Dat was onverantwoord uitgehold, zei de Adviesraad Internationale Vraagstukken.⁷¹ De regering schetste voortdurend een te rooskleurig beeld van de krijgsmacht, zo klonk het.

In diezelfde periode liepen de gesprekken over de arbeidsvoorwaarden bij Defensie opnieuw vast.⁷² De bonden wilden Hennis symbolisch een rode kaart aanbieden, maar ze kwam niet opdagen. Een week later werden door de bonden nieuwe acties aangekondigd.⁷³ Een loonstijging van 2 procent was afgesproken, maar dan moesten de arbeidsvoorwaarden wel worden versoepeld en dat zagen de bonden niet zitten.

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) kwam daarna met het advies niet alleen te investeren in Defensie, maar ook een raad voor de veiligheid in te stellen.⁷⁴ Die moest onder leiding van de premier staan en de ministers van Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking en Veiligheid en Justitie moesten erin zitten, net als de legertop. Omdat de omstandigheden waren veranderd, was een nieuwe strategie nodig, betoogde de WRR. Later werd bekend dat er mogelijk een bemiddelaar zou komen om het cao-conflict bij Defensie vlot te trekken.⁷⁵ De bonden voerden inmiddels al maanden actie en Defensie moest het al jarenlang zonder cao stellen. Aan het eind van de maand werden nieuwe acties aangekondigd door de bonden.⁷⁶ Ze wilden de paspoortcontroles op de vliegvelden van Rotterdam en Eindhoven strikt laten uitvoeren, waardoor er, midden in het hoogseizoen, wachtrijen zouden ontstaan. Defensie zei er alles aan te doen om alsnog een akkoord te bereiken.⁷⁷

5. Verhuizing van mariniers en problemen met helikopters

De geplande verhuizing van de Marinierskazerne van Doorn naar Vlissingen hield ook de gemoederen bezig. De Kamer toonde zich bezorgd over de financiële risico's⁷⁸, maar Hennis verklaarde geen reden te zien de verhuizing terug te draaien.⁷⁹ Uiteindelijk ging de Tweede Kamer ondanks de eerdere twijfels toch akkoord met de verhuizing van bijna 1.900 mariniers van Doorn naar Vlissingen⁸⁰ (in 2020 werd overigens besloten dat de mariniers naar de omgeving van Apeldoorn zouden verhuizen, maar de bouw van de nieuwe kazerne is anno 2026 nog niet begonnen⁸¹).

Ook was er gedoe rond helikopters. Oude exemplaren waren al afgevoerd, terwijl de nieuwe – die samen met andere landen werden ontwikkeld – nog niet goed functioneerden en kampten met kinderziektes.⁸² Hennis zei nooit meer mee te doen aan een internationaal project om materieel te bestellen, als er niet één land zou zijn dat duidelijk de leiding had.⁸³ Later kwam de nieuwe legerhelikopter NH90 weer op een negatieve manier in het nieuws. Dit keer bleek dat de machine kampte met “bovenmatige corrosie en slijtage”.⁸⁴ Weer later besloot Defensie de afname van de laatste zeven exemplaren op te schorten. Er waren meer dan honderd defecten gevonden bij het nieuwe type.⁸⁵ Dat leidde tot zorgen in de Kamer.⁸⁶ Duitsland besloot later zelfs voorlopig alle toestellen van de NH90-heli aan de grond te houden.⁸⁷ De blusinstallatie in de motor leek namelijk kortsluiting te kunnen veroorzaken. Maar een paar dagen later zei Hennis dat de Nederlandse toestellen gewoon doorvlogen.⁸⁸ Uiteindelijk werden 14 nieuwe helikopters van het type Chinook gekocht voor 838,1 miljoen euro.⁸⁹

6. Joint Strike Fighter blijkt ook een hoofdpijndossier

Een ander hoofdpijndossier van Defensie kreeg Hennis van voorgangers op haar bordje geschoven: de Joint Strike Fighter (JSF). Die vervanger van de F-16 moest eerst nog getest worden en de kosten daarvan liepen flink op.⁹⁰ Mogelijk bijna twee keer zoveel als begroot. Nog diezelfde maand kwam Instituut Clingendael met het advies de straaljagers niet aan te schaffen.⁹¹ Even later was in het nieuws dat het tweede Nederlandse 'proeftoestel' van de JSF de fabriek had verlaten.⁹² Maar de Nederlandse testtoestellen zouden voorlopig aan de grond blijven.⁹³ Eerst moest er een besluit worden genomen over de vervanging van de F-16's. Diezelfde maand werd daarover uitgebreid gedebatteerd. Verspreid over twee dagen werd urenlang gepraat. Een maand later, in mei 2013, kwam de Rekenkamer met een reconstructie van de manier waarop het kabinet en het parlement zijn geïnformeerd over de vervanging van de F-16.⁹⁴ De conclusie: jarenlang kwam er geen rechtstreekse informatie, maar uitsluitend procedurele antwoorden.⁹⁵

Even later leek de aanschaf zeker: de JSF zou op de agenda staan en Hennis zou haar keuze al hebben bepaald: aanschaffen⁹⁶, zo was het nieuws op 13 juni. Maar een dag later bleek de straaljager niet op de agenda van de ministerraad te hebben gestaan en was er volgens Hennis ook nog geen keuze gemaakt.⁹⁷ Op 3 juli werd gemeld dat het tweede Nederlandse JSF-toestel gereed was.⁹⁸ Na de eerste fabrieksvlucht zou het toestel in september worden overgedragen aan Nederland, was de boodschap. Die maand was het ook weer Prinsjesdag. Toen kwam Hennis met haar langverwachte toekomstvisie naar buiten.⁹⁹ Hieruit bleek dat het ambitieniveau van het leger omlaag ging, maar dat de JSF wel werd aangeschaft. Vrij snel kwam daarop kritiek van de Algemene Rekenkamer¹⁰⁰: de berekeningen rondom de JSF zouden niet compleet zijn geweest¹⁰¹. De oppositie wilde daarom dat het plan van tafel ging.¹⁰²

Drie dagen na Prinsjesdag liet het kabinet weten dat het nu aan de PvdA-fractie in de Kamer was om het besluit van het kabinet – om voor 4,5 miljard euro nieuwe straaljagers aan te schaffen – te beoordelen.¹⁰³ PvdA-leider Samson zei op diezelfde dag dat zijn fractie er nog niet uit was¹⁰⁴, maar daardoor toonde Hennis zich niet verrast¹⁰⁵. In oktober maakte de minister bekend dat Nederland in december met de JSF ging vliegen.¹⁰⁶ Op Prinsjesdag 2015 kwam er nog een flinke domper bij, toen bleek dat de vliegtuigen mogelijk een half miljard extra gingen kosten.¹⁰⁷ Een paar maanden later was er kritiek van de Algemene Rekenkamer.¹⁰⁸ Die vond dat de minister inzicht moest geven in de kosten van de JSF.¹⁰⁹ Door fluctuaties tussen de dollar en de euro zouden die veel hoger kunnen uitvallen dan gepland en de Kamer moest te horen krijgen hoe

Hennis dat ging oplossen, vond het adviesorgaan. Eind februari 2015 kon de bestelling van de toestellen de deur uit, nadat een ruime meerderheid van de Tweede Kamer akkoord ging.¹¹⁰ Op 23 mei 2016 landden op de luchtmachtbasis in Leeuwarden de eerste twee JSF's.¹¹¹

7. Een af luisterschandaal, ICT en ziekmakende verf

Het ministerieel bestaan was in elk geval niet saai voor Hennis. Tijdens haar ministerschap gebeurde er van alles. Zo was er een schandaal rondom af luisteren door inlichtingendiensten, waarbij minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onder vuur lag en Hennis betrokken was vanwege de rol van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).¹¹²¹¹³¹¹⁴ Dat liep met een sisser af.¹¹⁵ Ook waren er veel problemen rond de ICT die steeds opnieuw de kop op staken¹¹⁶¹¹⁷¹¹⁸¹¹⁹ en ook genoemd werden in een rapport van de Algemene Rekenkamer¹²⁰. De Tweede Kamer dwong Hennis tot een plan van aanpak.¹²¹ In 2014 ontstond ophef over de ziekmakende chroom-6-verf, die veel bij Defensie werd gebruikt. Er kwam een onderzoek, maar er was kritiek op de leider daarvan¹²²¹²³¹²⁴. Veel mensen meldden zich met klachten¹²⁵¹²⁶ en Defensie keerde geld uit aan slachtoffers¹²⁷.

8. Fikse deuken in de beeldvorming

In augustus 2015 liep het imago van Defensie een gevoelige deuk op. Bij gebrek aan oefenmateriaal moesten militairen zelf ‘pang, pang’ roepen, onthulde RTL Nieuws.¹²⁸ Een paar dagen later zei generaal Middendorp dat hij het leger dringend wilde versterken.¹²⁹ ‘Pang, pang’ roepen hoefde later ook niet meer, want op 10 juni 2016 kocht Hennis voor de komende drie jaar nieuwe munitie, voor een bedrag van 100 tot 125 miljoen euro.¹³⁰ Hennis noemde de lachterige Twitter-reacties van politici op het ‘pang, pang-verhaal’ niet handig.¹³¹ Die discussie had volgens haar een “vernietigend beeld opgeleverd”.

Dan was er nog een ander nieuwsbericht dat Defensie in verlegenheid bracht. Een Nederlandse militair in Syrië bleek te zijn overgelopen naar IS.¹³² Een dag later kondigde Defensie maatregelen aan, maar hoe die eruitzagen wilde men niet zeggen.¹³³ Ook wist televisiejournalist Alberto Stegeman een legerbasis binnen te dringen.¹³⁴ En dat al voor de tweede keer. Een paar dagen later kondigde Defensie extra bewaking aan bij de kazernes.¹³⁵ Later was er beroering over een Syrië-ganger die was toegelaten tot de vliegbasis in Volkel.¹³⁶¹³⁷ De man kwam daar via een uitzendbureau graafwerkzaamheden uitvoeren, maar werd niet goed gescreend. Diezelfde maand was er ook een incident op de basis in Oirschot.¹³⁸ Een verwarde man wist een toegangspasje te stelen en ging in de omgeving joyriden met een legertruck.

Daarnaast was er ook nog ophef over een klimreis.¹³⁹ Zeven mariniers waren afgereisd naar de Himalaya, vanwege het 350-jarig bestaan van hun corps. De kosten bedroegen bijna een miljoen euro en dat zette kwaad bloed, zeker in tijden van bezuinigingen. Ook was er gemor over het materieel van de commando's.¹⁴⁰ Die hadden een brandbrief geschreven over de erbarmelijke staat van hun spullen, maar de brandbrief was volgens Hennis niet bij haar beland. Ze weersprak dat het er een “armetierig zootje” was. Volgens de minister konden ze veilig op missie gaan.

9. Zorgen over meerdere missies tegelijk

Hoewel de problemen in eigen land fors waren en de budgetten maar bleven krimpen, kwamen er wel steeds meer missies in het buitenland bij. In januari 2014 klonken uit de Kamer zorgen over een missie waar Nederlandse militairen bij betrokken waren: die in Somalië. Militairen zouden tijdens de EU-trainingsmissie daar onvoldoende veilig zijn.¹⁴¹ Volgens Hennis was de situatie ter plaatse inderdaad slecht, maar was er zorgvuldig naar gekeken. Ook was de bescherming goed geregeld, zei ze. Op 23 juni bleek dat het kabinet studeerde op een nieuwe missie in Afghanistan.¹⁴² Ook rondom de eerdere missie in dat land rezen problemen: Defensie zou niet goed omgaan met Afghaanse tolken, maar volgens de minister werd er wel degelijk goed voor de medewerkers gezorgd.¹⁴³ Ook andere Afghaanse medewerkers haalden het nieuws, ook nog anno 2026¹⁴⁴.

10. Mali wordt een Waterloo voor Hennis

De missie die uiteindelijk tot het aftreden van Hennis zou leiden, speelde zich af op een ander continent: in Afrika, Mali om precies te zijn. In het land woedde in 2012 en 2013 een burgeroorlog en de VN wilde een vredesmissie. Op 24 juni 2013 werd duidelijk dat Nederland voorlopig niet meedeelde aan een militaire missie in Mali.¹⁴⁵ Maar op 1 november bleek dat Nederland toch een bijdrage zou gaan leveren.¹⁴⁶ Bijna vierhonderd Nederlandse militairen zouden daar twee jaar blijven, was het oorspronkelijke plan. Eind november bleek dat Hennis, samen met haar collega-minister Frans Timmermans (Buitenlandse Zaken), een bezoek had gebracht aan Mali.¹⁴⁷ Met de missie in Mali hoeven geen eigen transporthelikopters mee, zei premier Rutte op 29 november.¹⁴⁸ Eerder werden in de Kamer, in navolging van experts en vakbonden, zorgen geuit over het gebrek daaraan. Generaal Middendorp stelde dat de helikopters niet nodig waren.¹⁴⁹

Op 10 december bleek dat de Tweede Kamer achter de missie in Mali stond.¹⁵⁰ Wel waren er nog steeds zorgen over de transporthelikopters die niet meegingen.¹⁵¹ Het kabinet stond niet per se negatief tegenover het sturen van de heli's, maar wilde eerst onderzoeken of dat wel echt nodig was. Een dag later besloot Hennis dat de helikopters niet mee zouden gaan, omdat die niet nodig zouden zijn.¹⁵² Weer een dag later, op 12 december, zei Hennis dat ze er op zou toezien dat andere landen wel helikopters zouden sturen.¹⁵³ Daarna wist het kabinet een meerderheid van de Kamer achter zich te krijgen en was er definitief groen licht voor de missie, die later een belangrijke afslag in de carrière van Hennis zou blijken te zijn.¹⁵⁴ Op 6 januari 2014 vertrokken de eerste militairen naar het West-Afrikaanse land.¹⁵⁵ Op 15 januari schreef Hennis aan de Kamer dat het niet was uit te sluiten dat Nederland verantwoordelijk werd gehouden voor het optreden van Nederlandse militairen in Mali.¹⁵⁶

Bert Koenders, de leider van de missie in Mali, liet weten dat de missie in juli van dat jaar op volle kracht zou zijn.¹⁵⁷ Volgens hem werd er op dat moment nog steeds serieus gekeken naar de inzet van helikopters in het gebied. In maart werd echter duidelijk dat er toch helikopters naar Mali zouden gaan.¹⁵⁸ Ook werden de militairen daar niet langer gehuisvest in tenten, maar in containers. Vanwege de veiligheid. Op 22 april vertrok een nieuwe groep militairen naar Mali.¹⁵⁹ Elke missie heeft risico's, maar de veiligheidssituatie in Mali wordt goed in de gaten gehouden. Dat zei Hennis op 9 mei.¹⁶⁰ De Kamer maakt zich zorgen, nadat raketten insloegen bij het kamp.¹⁶¹ De beloofde containers waren er toen nog niet; de militairen sliepen nog altijd in tenten. Op 21 mei sprak Hennis weer met de Kamer over de missie in Mali, waarover nog steeds grote zorgen waren.¹⁶² Ze beloofde dat de veelbesproken containers er in augustus

alsnog zouden zijn.¹⁶³ Na afloop van het debat bleek dat de zorgen Kamerbreed werden gedeeld.¹⁶⁴ Op 26 mei bracht de minister een verrassingsbezoek aan Mali.¹⁶⁵ Op 13 oktober kregen Nederlandse Mali-gangers een medaille.¹⁶⁶ Hennis toonde zich trots en roemde de militairen op verschillende vlakken. Ook maakte de minister bekend dat er bomverkenners werden toegevoegd aan de missie in het West-Afrikaanse land.¹⁶⁷ Die waren nodig omdat de veiligheidssituatie was verslechterd. Twee weken later bracht Hennis opnieuw een bezoek aan het Afrikaanse land.¹⁶⁸ In november gaf Hennis opheldering naar aanleiding van Kamervragen van de SP over de situatie in Mali.¹⁶⁹ Ze noemde die “acceptabel” en zei dat de veiligheid “niet in het geding was”. Op 11 november kwam het bericht dat Nederlanders in het kamp zichzelf beveiligden.¹⁷⁰ In een debat met de Kamer vertelde Hennis dat de Chinezen, die eerst het kamp bewaakten, daarmee waren gestopt en dat de Nederlanders nu zichzelf bewaakten.

Op 13 november verklaarde Hennis dat Defensie “aan haar top zit”.¹⁷¹ Met bijna twintig missies en de activiteiten in Nederland erbij zat de organisatie volgens haar aan de grens van wat mogelijk was, ondanks het extra geld dat er bijkwam. Op 26 november waren die missies onderwerp van gesprek tijdens een Kamerdebat.¹⁷² Kritiek dat het Nederlandse missiebeleid versnipperd was en Defensie meedeelde aan vele te kleine missies in het buitenland is onterecht, zei de minister. Het nieuwe jaar 2015 begon relatief rustig, tot op 23 januari het nieuws kwam dat het dreigingsniveau was verhoogd in het Malinese gebied waar de Nederlanders zaten.¹⁷³ Op 17 maart kwamen twee Nederlandse helikopterpiloten om het leven tijdens een oefening in Mali.¹⁷⁴ Drie dagen later verklaarde Hennis dat het onderzoek naar deze zaak niet lang zou duren.¹⁷⁵ Op 22 december liet Hennis weten geen extra zorgen te hebben over de missie in Mali.¹⁷⁶ Het was daar inmiddels zo onrustig, dat de noodtoestand was uitgeroepen.¹⁷⁷

Op 6 juli 2016 kwamen twee Nederlandse militairen om bij een schietoefening in Mali.¹⁷⁸ Een derde Nederlandse militair raakte zwaargewond. Het ging om medewerkers van de luchtmobiele brigade in Assen. Een dag later werd besloten de mortieren zoals die bij de oefening werden gebruikt voorlopig uit roulatie te halen.¹⁷⁹

Op 11 juli kwamen de lichamen van de omgekomen korporaal Kevin Roggeveld (24) en sergeant der 1e klasse Henry Hoving (29) aan op vliegveld Eindhoven.¹⁸⁰ Op 17 juli kwam het bericht dat Nederland zijn helikopters eind van het jaar terug wilde halen uit Mali.¹⁸¹ De toestellen hadden veel last van slijtage. Op 26 juli startte de Onderzoeksraad voor Veiligheid een onderzoek naar de dodelijke oefening in Mali.¹⁸²

In november bleek dat Hennis opnieuw op de kieslijst stond namens de VVD voor de Tweede Kamerverkiezingen.¹⁸³ Half december verzekerde Hennis de Kamer dat binnen drie maanden alle Nederlandse helikopters terug zouden zijn uit Mali.¹⁸⁴ Op 22 december ging de Kamer akkoord met verlenging van de missie in het West-Afrikaanse land.¹⁸⁵ Wel was een voorwaarde dat Duitsland eerst akkoord ging met het sturen van helikopters, die de Nederlandse exemplaren moesten gaan vervangen.

Begin februari 2017 bracht Hennis opnieuw een bezoek aan Mali. Ze noemde de situatie in het land “broos”.¹⁸⁶ Op 8 september 2017 stemde het kabinet in met de verlenging van de missies in Irak, Afghanistan en Mali.¹⁸⁷ Op 19 september zei Hennis dat ze waarschijnlijk terugkeerde in een nieuw kabinet.¹⁸⁸ “Het zou mij verbazen als het niet zo is”, vertelde ze aan radiozender BNR.

28 september 2017 zou een cruciale datum blijken in het carrièreverloop van Jeanine Hennis-Plasschaert. De Onderzoeksraad voor Veiligheid kwam toen met een zeer kritisch rapport over de oefening met dodelijke afloop in Mali.¹⁸⁹ De raad schreef: “Defensie is tijdens de missie in Mali ernstig tekortgeschoten in de zorg voor de veiligheid van uitgezonden Nederlandse militairen. Dit betrof zowel de veiligheid van de mortiergranaten als goede militaire gezondheidszorg. De raad stelt dat het belang van munitieveilgheid en goede medische voorzieningen ondergeschikt is geraakt aan de voortgang van de missie in Mali.”¹⁹⁰

Nog diezelfde dag sprak premier Rutte zijn vertrouwen uit in Hennis.¹⁹¹ Hij zei dat ze wat hem betreft kon aanblijven, maar gaf verder geen commentaar. De Tweede Kamer wilde snel een debat over de kwestie en dat kwam er, zo werd nog diezelfde dag aangekondigd: volgende week.¹⁹² Aan aftreden dacht Hennis niet. “Dat lost niets op. Liever treed ik op om herhaling te voorkomen”, zei ze.¹⁹³ Een dag later, op 29 september, relativeerde ze dat. “Aanblijven is nooit een doel op zich”, zei ze na de ministerraad.¹⁹⁴ Er hing toen al een motie van wantrouwen tegen haar in de lucht. Vicepremier Asscher zei dat het aan Hennis zelf was om een besluit te nemen over al dan niet aftreden.¹⁹⁵ Hennis kondigde die dag ook aan dat er extra controles werden uitgevoerd op munitie in missiegebieden.¹⁹⁶

Aanleiding was het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over het ongeluk in Mali. Asscher zei ook nog dat de conclusies van dat rapport “normaal gesproken zwaar genoeg zijn om af te treden”.¹⁹⁷ Rutte wilde op dat moment niet ingaan op deze opmerking van zijn vicepremier.¹⁹⁸ VVD-fractievoorzitter Halbe Zijlstra wel. Hij toonde zich verbaasd over de uitspraken van Asscher.¹⁹⁹ Volgens hem wist Asscher dat Hennis eerst het debat, dat voor de komende dinsdag gepland stond, wilde afwachten. Diezelfde avond kondigde Hennis een onafhankelijk onderzoek aan naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid.²⁰⁰ Bekeken moest worden of Defensie op enig moment nalatig is geweest of verwijtbaar heeft gehandeld.

Een dag later meldde het AD dat vijf commando's aangifte deden tegen de legertop.²⁰¹ Dat had te maken met een eerder ongeval in eigen land, in Ossendrecht. De commando's zeiden dat daar veel was misgegaan en verweten Defensie dood door schuld. Op 1 oktober bleek uit een peiling dat Nederland verdeeld was over het mogelijke aftreden van Hennis.²⁰² 43 procent wilde dat ze zou aftreden, 44 procent was daar tegen. Die avond kwam het nieuws dat Hennis haar excuses had aangeboden aan de nabestaanden van de slachtoffers van het ongeluk in Mali.²⁰³ Ze had vrijdag, na het verschijnen van het rapport, met hen gebeld.

3 oktober was de dag van het debat. Die dag begon met het nieuws dat Hennis wel eerder met de nabestaanden had willen bellen, maar dat haar dat zou zijn afgeraden door haar ambtenaren.²⁰⁴ “Ik ga verantwoording afleggen”, zei Hennis voorafgaand aan het debat.²⁰⁵ Of ze erop rekende dat het haar laatste debat was als minister van Defensie en of ze rekende op een motie van wantrouwen, wilde ze niet zeggen. Tijdens het debat bleek er weinig mededogen te zijn voor Hennis.²⁰⁶ Van alle partijen, inclusief haar eigen VVD, kreeg ze harde kritiek. Opvallend detail is dat Thierry Baudet veel aandacht wist te trekken door bij het debat in een militaire outfit te verschijnen.²⁰⁷ Ook hij uitte forse kritiek op de minister. Hij vertelde de spullen te dragen, omdat hij wilde laten zien met welke slechte kwaliteit materieel Nederlandse militairen op pad werden gestuurd.

Hennis begon haar verweer met de opmerking dat het gitzwarte dagen zijn voor iedereen die betrokken is of zich betrokken voelt bij het ongeluk in Mali.²⁰⁸ Zij liet ook weten dat ze het beeld betreurde rondom haar omgang met de nabestaanden. Ze zei juist erg betrokken te zijn bij families die geliefden in dienst van Defensie hebben verloren. Ook erkende ze dat haar reactie “ik wil niet aftreden, maar optreden” knullig was.²⁰⁹ Verder zei ze dat er al na de conceptversie van het onderzoeksrapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid extra inspecties waren gedaan in Mali.²¹⁰ Daarnaast ging ze nog de discussie aan over de medische zorg in Mali, die volgens het onderzoeksrapport ook niet deugde.²¹¹ Maar dat mocht niet meer baten. Even na negen uur die avond stapte ze op als minister van Defensie.²¹² In haar kielzog kondigde ook de hoogste baas, generaal Tom Middendorp, via Hennis zijn aftreden aan. Hennis zei dat het voor haar “vorige week donderdag al” duidelijk was dat het voorbij zou zijn.²¹³ Ze wilde met haar aftreden laten zien dat zij politiek verantwoordelijk was en “dat dergelijke situaties nooit meer mogen gebeuren”²¹⁴.

11. Ook na haar aftreden haalt Hennis meermaals het nieuws

Klaas Dijkhoff, dan staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, nam haar voorlopig waar als minister van Defensie.²¹⁵ Half oktober was er eindelijk een cao-akkoord bij Defensie.²¹⁶ Rond die tijd zong het rond dat Hennis terugkeerde als minister of staatssecretaris in een nieuw kabinet, maar dat weersprak zij.²¹⁷ Ze werd wel lid van de Tweede Kamer. Een aantal dagen later waren alle onderzoeken klaar en werd de missie in Mali weer opgestart.²¹⁸ Eind oktober bezocht Hennis, samen met generaal Tom Middendorp, alsnog de nabestaanden van het ongeluk daar.²¹⁹ Op 20 januari 2018 kwam het nieuws naar buiten dat Hennis reservist was geworden bij de marine.²²⁰ Ook werd ze benoemd tot voorzitter van de Nationale Kinderherdenking.²²¹

Op 12 juni werd bekend dat het kabinet ging stoppen met de missie in Mali;²²² en later die maand bleek dat het kabinet lobbyde om Hennis een hoge functie bij de VN te bezorgen.²²³ En met resultaat: op 31 augustus kwam naar buiten dat ze in Irak aan de slag zou gaan.²²⁴ Op 12 september zwaaide de Tweede Kamer haar uit.²²⁵ Daarmee kwam in 2018 een einde aan haar loopbaan in de Nederlandse politiek. Na de missie in Irak werd Hennis in 2024 benoemd tot speciaal VN-gezant in Libanon.²²⁶ Toch is het boek rond haar Nederlandse ministerschap nog niet dicht. Want begin 2025 dook haar naam opnieuw op in de media. Zij en de top van Defensie zouden de Tweede Kamer meermaals onvolledig en onjuist hebben geïnformeerd over de toedracht en de gevolgen van een bombardement (met zeker 70 burgerslachtoffers) in 2015 op een dorp in Irak.²²⁷ Dat is een politieke doodzonde.

Niet lang na haar vertrek, in 2019, kwam deze zaak voor het eerst naar buiten dankzij publicaties van NRC Handelsblad en de NOS²²⁸. Premier Rutte zei destijds niks te weten hierover.²²⁹ Op 27 januari 2025 werd het rapport van de commissie die de kwestie onderzocht, onder leiding van oud-minister Winnie Sorgdrager, gepresenteerd.²³⁰ Hun werk begon in 2020 dankzij een motie van D66-Kamerlid Salima Belhaj²³¹, waarin een nader onderzoek werd gevraagd naar het vallen van burgerslachtoffers in de strijd tegen terreurgroep IS in het dorp Hawija.

Ook de pijnlijke gebeurtenissen in Mali kwamen een paar jaar na het aftreden van Hennis opnieuw in het nieuws. In januari 2022 heropende de Onderzoeksraad voor Veiligheid het onderzoek naar het dodelijke ongeval tijdens de mortiergranaattoefening in Mali, dat gebeurde toen Hennis de scepter zwaaide over Defensie. In augustus

2022 maakte toenmalig minister van Defensie Ollongren (D66) de uitkomsten daarvan bekend.²³² De eerdere conclusies bleven overeind. Ook zei de raad dat Defensie eerder meer informatie met de Onderzoeksraad voor Veiligheid had moeten delen en noemde het een “pijnlijke constatering” dat het eerder niet was gebeurd. Ook stond in het rapport dat er fouten zijn gemaakt door Defensie rondom de granaten en dat daaruit lessen moesten worden getrokken voor de toekomst.

12. Anno 2026

Door de veranderende wereldorde en de oorlog in Oekraïne wordt duidelijk dat de voortdurende kaalslag bij Defensie niet zonder gevolgen is gebleven. Ondanks het feit dat er, met hangen en wurgen, soms extra geld naartoe is gegaan, blijkt de staat van de krijgsmacht en haar materieel telkens opnieuw onvoldoende. De gebeurtenissen uit de bewindsperiode van Hennis en daarna spelen zo nog steeds een rol anno 2026, omdat het Nederlandse leger hierdoor flink versterkt zal moeten worden en daarvoor veel geld nodig is. Dit zou tijdens de gesprekken om een kabinet te vormen nog een flinke rol spelen.

13. Analyse

Als we teruggaan naar het begin, lijkt de benoeming van Hennis als minister van Defensie niet onverwacht. Ze hengt al jaren naar deze post en steekt dat ook niet onder stoelen of banken. Ze lijkt een relatief toegankelijke en flamboyante verschijning op deze post. Hennis is in elk geval geen ijzervreter met een klassieke Defensieachtergrond, die je daar misschien wel zou verwachten. Eerder staat zij te boek als een toegankelijk persoon met humor. Ze treedt aan in een roerige tijd, waarin internationale machtsverhoudingen al beginnen te verschuiven. Nederland doet mee aan relatief veel vredesmissies in verre landen. Dat verkleint voor Hennis de span of control: het is ver weg, dus toezicht is lastig. Bovendien is het veel. Te veel, geeft ze zelf aan. Hennis moet voortdurend op meerdere borden tegelijk schaken.

Wanneer je alles op een rij zet, lijkt het wel alsof ze van incident naar incident hobbelt. De minister wordt vaak naar de Kamer geroepen om uitleg te geven over zaken. Dat tast haar geloofwaardigheid en haar positie aan. Het beeld ontstaat van een zwakke minister die de boel maar niet onder controle krijgt. Dat beeld is misschien niet helemaal terecht, omdat er ook allerlei langdurige hoofdpijndossiers van voorgangers op haar bord liggen. Ook die verlopen niet allemaal even soepel: de Joint Strike Fighter (JSF), de problemen rond de nieuwe helikopters, maar vooral de salarissen en arbeidsvoorwaarden. Er is te weinig geld, er zijn te weinig mensen, er is zoals gezegd (te) veel te doen. Met als dieptepunt het moeten roepen van 'pang pang', omdat manschappen een tekort aan munitie hebben. Dit is dodelijk voor het imago van Defensie en als politiek verantwoordelijke is dat uiteraard ook een smet op het imago van Hennis, die bij haar aantreden al een 'kaalgevreten' organisatie aantreft. Bovendien wordt beeldvorming steeds belangrijker in haar kabinetsperiode, met name door de opkomst van sociale media en andere online uitingen. Deze ophef kan ze dus bepaald niet gebruiken.

De problemen met de JSF, de helikopters, het gedoe rondom de salarissen: allemaal erfenissen uit het verleden. Niet iets waarop Hennis direct invloed heeft, maar ze is er wel ministerieel voor verantwoordelijk. Het grootste probleem lijken toch wel de financiën. Die zijn een voortdurende bron van zorg tijdens haar ministerschap. Natuurlijk ontstaat de vraag naar buitenlandse missies door actuele gebeurtenissen en moet er daardoor snel gehandeld worden. Dat vergroot de kans op fouten (en dus problemen voor Hennis). Maar als er dan ook nog voortdurend geldgebrek is, waardoor materieel in slechte staat verkeert of zelfs afwezig is, en militairen zelf 'pang, pang' moeten roepen bij gebrek aan munitie, dan is toch wel de bodem bereikt. Ondanks dat meerdere (zowel interne als externe) instituties en Kamerleden hier meermalen alarm over hebben geslagen, duurde het erg lang voordat er geld werd vrijgemaakt. Hierdoor ontstonden enorme achterstanden, liep het personeel weg en

was het moreel enorm gedaald. De imagoschade rondom de ‘pang, pang’-geschiedenis is relatief erger, of eigenlijk helemaal onbestaanbaar voor een instituut als Defensie. Dat dient van onbesproken gedrag te zijn en een veilig, betrouwbaar imago te hebben, om zo haar geloofwaardigheid en betrouwbaarheid in Nederland maar vooral ook daarbuiten te behouden. Een groot doel van Defensie is tenslotte afschrikking en deze gebeurtenis werkte – zeker op dat vlak – juist zeer averechts.

Het is de vraag in hoeverre Hennis verantwoordelijk kan worden gehouden voor de financiële positie van Defensie, aangezien zij ook afhankelijk was van de economie, arbeidsmarkt en bereidheid van het kabinet om te prioriteren en daarmee al dan niet te investeren. Echter, het eigen optreden van Hennis met name rondom het slotakkoord van haar ministerschap lijkt ook niet in positieve zin te hebben bijgedragen aan het imago van Defensie en dat van Hennis zelf in het bijzonder.

Haar reactie op het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid rondom de twee doden en één zwaargewonde militair in Mali was voortdurend onhandig. Niet alleen qua omgang met de nabestaanden, maar ook haar reactie dat ze wilde “optreden en niet aftreden” schoot – hoe goed bedoeld wellicht ook – in het verkeerde keelgat. Hierbij moet ook worden opgemerkt dat, zoals hiervoor reeds gememoreerd, het belang van beeldvorming in de periode van haar ministerschap steeds verder toenam, wat als een opmaat naar de situatie in de politiek van de huidige tijd mag worden gezien. Ook is de gang van zaken rond de financiën en staat van het leger niet zonder gevolgen gebleven, gezien de huidige situatie rondom Oekraïne en de reparaties die daardoor ineens wel met een enorme voortvarendheid mogelijk en vooral intens noodzakelijk bleken.

Toch kan retrospectief ook worden gezegd dat Hennis’ ministerschap zeker positieve kanten kende. Ze zorgde voor een frisse wind op het departement door haar aanpak, die in sommige gevallen haaks stond op de heersende cultuur. Ze werd niet voor niets uitgeroepen tot machtigste vrouw van het jaar²³³ en wist ook een aantal lastige dossiers – zoals de JSF – ondanks veel problemen uiteindelijk keurig te volbrengen. Daar komt bij dat de werkdruk voor Hennis als erg hoog gekenmerkt kan worden, zeker ook omdat zij geen staatssecretaris had aan wie zaken konden worden gedelegeerd. Samen met de snel veranderende mondiale omstandigheden en de hiervoor gememoreerde erfenissen uit het Nederlandse politieke verleden kan de kritiek op haar ministerschap hierdoor wel getemperd worden. Weinig budget en veel inzet zijn natuurlijk voor iedere minister van Defensie een desastreuze combinatie, dus ook dat kan Hennis wellicht maar ten dele worden aangerekend.

Omdat de eerdergenoemde beeldvorming steeds belangrijker is geworden door de opkomst van sociale media en de mate waarin haar ministerie onder een vergrootglas lag, straalde die ontwikkeling wel af op Jeanine Hennis-Plasschaert.²³⁴

Eindnoten

- 1 <https://nos.nl/artikel/435750-hennis-eerste-vrouw-op-defensie>
- 2 https://www.parlement.com/id/vgoo2tkewmxm/j_a_jeanine_hennis_plasschaert
- 3 <https://nos.nl/artikel/435750-hennis-eerste-vrouw-op-defensie>
- 4 <https://open.overheid.nl/documenten/be07181c-ce8e-4358-aca6-d9a0b10f29ca/file>
- 5 <https://nos.nl/artikel/2610368-defensie-negeert-dossiers-slachtoffers-bombardement-hawija>
- 6 <https://www.intermediair.nl/archief/werken-bij-de-overheid/curriculum-vitae-powervrouw-jeanine-hennis-plasschaert>
- 7 https://www.parlement.com/id/vgoo2tkewmxm/j_a_jeanine_hennis_plasschaert
- 8 <https://www.trouw.nl/nieuws/europarlementarier-hennis-hoog-op-vvd-lijst~bc1b5112>
- 9 <https://nos.nl/artikel/202227-hennis-plasschaert-europarlementarier-van-het-jaar.html>
- 10 https://www.parlement.com/id/vgoo2tkewmxm/j_a_jeanine_hennis_plasschaert
- 11 <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/actie-vvd-er-tegen-hoofddoekjesverbod.879464.lynkx>
- 12 <https://www.nu.nl/politiek/2646748/kamerleden-bij-politiemissie-afghanistan.html>
- 13 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/vvd-stemt-tegen-afschaffen-weigerambtenaar-pvv-niet~b5e05f42/>
- 14 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nieuw-onderzoek-naar-5000-spookuitkeringen~bd05bac4/>
- 15 <https://www.nu.nl/politiek/2627354/aarzeling-in-kamer-snelle-ingang-id-wet.html>
- 16 https://www.parlement.com/id/vgoo2tkewmxm/j_a_jeanine_hennis_plasschaert
- 17 <https://www.europa-nu.nl/id/vj48f7adz3wa/nieuws/hennis-maakte-naam-in-brussel>
- 18 <https://www.ad.nl/binnenland/hennis-defensie-verdient-alle-aandacht~a3a6d056/>
- 19 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hennis-niet-meer-bezuinigen-op-troepen~bce7a3db/>
- 20 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/pvda-en-cda-willen-meer-duidelijkheid-over-ontslagen-defensie~b45e8745/>

- 21 [https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/
detail?id=2018D20366&did=2018D20366](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018D20366&did=2018D20366)
- 22 [https://www.trouw.nl/nieuws/minister-onrust-bij-defensie-houdt-nog-wel-
even-aan~b93b5a95/](https://www.trouw.nl/nieuws/minister-onrust-bij-defensie-houdt-nog-wel-even-aan~b93b5a95/)
- 23 [https://www.gelderlander.nl/binnenland/grote-zorgen-over-bezuinigingen-
defensie~ac7ee849/](https://www.gelderlander.nl/binnenland/grote-zorgen-over-bezuinigingen-defensie~ac7ee849/)
- 24 [https://www.parool.nl/nieuws/honderden-gedwongen-ontslagen-bij-
defensie~bb669360/](https://www.parool.nl/nieuws/honderden-gedwongen-ontslagen-bij-defensie~bb669360/)
- 25 <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2013D42166>
- 26 [https://www.bnr.nl/feeds/anp/politiek/10158635/deskundigen-begrijpen-
keuzes-hennis](https://www.bnr.nl/feeds/anp/politiek/10158635/deskundigen-begrijpen-keuzes-hennis)
- 27 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/1042255/veel-minder-banen-weg-bij-
defensie](https://www.telegraaf.nl/nieuws/1042255/veel-minder-banen-weg-bij-defensie)
- 28 <https://www.rtlnieuws.nl/node/2293526>
- 29 <https://www.ad.nl/binnenland/geen-extra-geld-naar-defensie~aa375e0b/>
- 30 [https://www.ewmagazine.nl/politiek/article/2014/11/meer-geld-naar-
defensie-maar-hoeveel-precies-1642408W](https://www.ewmagazine.nl/politiek/article/2014/11/meer-geld-naar-defensie-maar-hoeveel-precies-1642408W)
- 31 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/909852/hennis-kan-ergste-knelpunten-
aanpakken](https://www.telegraaf.nl/nieuws/909852/hennis-kan-ergste-knelpunten-aanpakken)
- 32 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/909293/pleidooi-in-kamer-voor-meer-
geld-defensie](https://www.telegraaf.nl/nieuws/909293/pleidooi-in-kamer-voor-meer-geld-defensie)
- 33 [https://ambtenarensalaris.nl/defensie/kabinet-zet-versterking-van-
krijgsmacht-voort-2/](https://ambtenarensalaris.nl/defensie/kabinet-zet-versterking-van-krijgsmacht-voort-2/)
- 34 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/434884/hennis-wil-2-miljard-extra-voor-
defensie](https://www.telegraaf.nl/nieuws/434884/hennis-wil-2-miljard-extra-voor-defensie)
- 35 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/1160491/bonden-willen-niet-meer-praten-
met-defensie](https://www.telegraaf.nl/nieuws/1160491/bonden-willen-niet-meer-praten-met-defensie)
- 36 [https://www.ad.nl/binnenland/defensieminister-oplossing-loon-
militairen~a8218702/](https://www.ad.nl/binnenland/defensieminister-oplossing-loon-militairen~a8218702/)
- 37 [https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-overtuigt-kamer-en-vakbonden-
niet-1.282528](https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-overtuigt-kamer-en-vakbonden-niet-1.282528)
- 38 [https://www.ad.nl/binnenland/bonden-en-defensie-weer-om-
tafel~a6fde9af/](https://www.ad.nl/binnenland/bonden-en-defensie-weer-om-tafel~a6fde9af/)
- 39 [https://www.trouw.nl/nieuws/defensie-stopte-te-rigoreus-met-
werving~b3cc46e3/](https://www.trouw.nl/nieuws/defensie-stopte-te-rigoreus-met-werving~b3cc46e3/)
- 40 [https://www.trouw.nl/nieuws/personeelschef-defensie-per-direct-weg-na-
conclit-met-vakbonden~bec5a497/](https://www.trouw.nl/nieuws/personeelschef-defensie-per-direct-weg-na-conclit-met-vakbonden~bec5a497/)
- 41 [https://www.trouw.nl/nieuws/weinig-vertrouwen-in-reorganisatie-
defensie~bea202ad/](https://www.trouw.nl/nieuws/weinig-vertrouwen-in-reorganisatie-defensie~bea202ad/)
- 42 [https://www.trouw.nl/nieuws/officieren-defensie-zeggen-minister-de-
wacht-aan~b191bd78/](https://www.trouw.nl/nieuws/officieren-defensie-zeggen-minister-de-wacht-aan~b191bd78/)
- 43 [https://www.ad.nl/binnenland/defensiepersoneel-vertrouwen-in-minister-
weg~a050dc1f/](https://www.ad.nl/binnenland/defensiepersoneel-vertrouwen-in-minister-weg~a050dc1f/)

- 44 <https://www.bndestem.nl/overig/hennis-geen-tegenstelling-met-officier~a59e9de7/>
- 45 <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/1730621/militaire-top-boos-op-minister-hennis-plasschaert-om-behandeling-kolonel-van-harskamp-uit-rijen>
- 46 <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/1984766/oorlogsheld-werd-terecht-ontslagen>
- 47 <https://www.vbm.info/nieuws/item/1594-onderzoek-naar-geldproblemen-militairen.html>
- 48 <https://www.perssupport.nl/persbericht/85974/defensiepersoneel-herstel-vertrouwen-mislukt-manifestatie-vakbonden>
- 49 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/minister-hennis-is-overbelast-en-heeft-versterking-nodig~b88dcd7d/>
- 50 <https://www.ad.nl/binnenland/hennis-weinig-militairen-in-de-schuldsanering~af75c36f/>
- 51 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/defensiepersoneel-verwacht-loonsverhoging~baaf861d/>
- 52 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/836828/vakbond-schiet-loonsverhoging-defensie-af>
- 53 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/833059/hennis-sluit-eerste-akkoord-met-vakbonden>
- 54 <https://www.nu.nl/politiek/4036731/oud-politici-willen-15-miljard-euro-extra-defensie.html>
- 55 <https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/commandant-toestand-landmacht-lijkt-op-die-in-jaren-30-1.470003>
- 56 https://www.rekenkamer.nl/binaries/rekenkamer/documenten/rapporten/2015/05/20/resultaten-verantwoordingsonderzoek-2014-bij-het-ministerie-van-defensie/Verantwoordingsonderzoek_2014_Defensie_X.pdf
- 57 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/defensie-is-geen-geoliede-machine-1.471049>
- 58 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/491734/deze-maand-extra-loon-voor-defensiepersoneel>
- 59 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/485426/hennis-training-reservist-tijdelijk-gestopt>
- 60 <https://www.ad.nl/binnenland/kamer-ontevreden-met-bezuiniging-reservisten~a1f4f4ef/>
- 61 <https://tpo.nl/kort-nieuws/2015/11/09/defensie-komt-met-meer-geld-voor-reservisten/>
- 62 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/434884/hennis-wil-2-miljard-extra-voor-defensie>
- 63 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/defensie-kan-niet-voldoen-aan-doelstelling-1.545951>

- 64 <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2016/05/18/resultaten-verantwoordingsonderzoek-2015-bij-het-ministerie-van-defensie>
- 65 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1273198/defensie-kan-200-miljoen-extra-uitgeven>
- 66 <https://www.ad.nl/binnenland/overleg-defensie-en-vakbonden-opgeschoort~adb5a4a7/>
- 67 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1311154/defensiepersoneel-beraadt-zich-op-actie>
- 68 <https://www.nu.nl/politiek/4422801/overleg-tussen-defensie-en-vakbonden-geklapt.html>
- 69 <https://www.lc.nl/binnenland/Ambitie-Hennis-25-miljard-voor-defensie-22002661.html>
- 70 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Vakbonden-munitietekort-missie-structureel-22015196.html>
- 71 <https://www.ad.nl/binnenland/adviesraad-leger-onverantwoord-uitgehold~aa71c05c/>
- 72 <https://nederlandseofficierenvereniging.nl/minister-komt-niet-opdagen-bij-aanbieden-rode-kaart/>
- 73 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/133788/acties-op-komst-bij-defensie>
- 74 <https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/advies-stel-raad-voor-de-veiligheid-in-1.1399845>
- 75 <https://ambtenarensalaris.nl/defensie/mogelijk-bemiddeling-cao-conflict-defensie/>
- 76 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/282546/overlast-op-vliegvelden-door-defensie-acties>
- 77 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1364543/defensie-betreurt-ontbreken-cao-akkoord>
- 78 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2012Z21510&did=2012D46588>
- 79 <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/zorgen-over-financiele-risico-s-vertrek-kazerne.8825539.lynkx>
- 80 <https://www.trouw.nl/nieuws/hennis-kan-door-met-verhuizing-mariniers~b1d7cb1a/>
- 81 <https://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/actueel/nieuws/2026/02/11/veel-belangstelling-vanuit-markt-voor-marinierskazerne>
- 82 <https://www.ad.nl/binnenland/kamer-wil-opheldering-over-helikopters~ad636d8c/>
- 83 <https://luchtvaartnieuws.nl/nieuws/categorie/4/militair/hennis-trekt-lessen-uit-nh90-project>
- 84 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/bovenmatige-slijtage-bij-legerhelikopter-1.376638>
- 85 <https://www.trouw.nl/nieuws/defensie-schort-afname-nh90-helikopters-op~bbc666c2/>

- 86 <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/artikel/1799351/zorgen-bij-kamer-en-bonden-over-vliegende-fyra>
- 87 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/863564/duitsland-houdt-alle-nh90-s-aan-de-grond>
- 88 <https://noventas.mobi/index.php/nederlandse-nh90-wordt-niet-aan-grond-gezet/>
- 89 <https://www.transport-online.nl/site/63183/defensie-koopt-nieuwe-chinook-helikopters/>
- 90 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1132897/kosten-van-testen-jsf-lopen-op>
- 91 <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/clingendael-koop-geen-jsf/>
- 92 <https://www.bndestem.nl/overig/tweede-nederlandse-jsf-uit-fabriek~aa5e2b2b/>
- 93 <https://www.parool.nl/nieuws/nederlandse-testtoestellen-jsf-voorlopig-aan-de-grond~bdfae485/>
- 94 <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/kamerstukken/2013/05/22/informatiepositie-tweede-kamer-vervanging-f-16>
- 95 <https://www.trouw.nl/nieuws/geen-directe-antwoorden-over-vervanging-f-16~bb665a24/>
- 96 <https://www.bndestem.nl/overig/kabinet-praat-vrijdag-over-jsf~a516cfff/>
- 97 <https://www.ad.nl/binnenland/jsf-niet-aan-de-orde-in-ministerraad~aef92570/>
- 98 <https://www.ad.nl/binnenland/tweede-jsf-testtoestel-gereed~ab0f464d/>
- 99 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/detail?id=2013Z17614&did=2013D36242>
- 100 <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2013/09/19/validering-nota-in-het-belang-van-nederland>
- 101 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rekenkamer-berekeningen-kabinet-jsf-niet-compleet~b5dc56f9/>
- 102 <https://www.pzc.nl/binnenland/sp-en-d66-haal-jsf-plan-van-tafel>
- 103 <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/politiek/artikel/2377136/ministers-besluit-over-jsf-aan-fractie-pvda>
- 104 <https://www.ed.nl/binnenland/samsom-nog-geen-standpunt-over-aankoop-jsf~a1067067/>
- 105 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1058386/hennis-niet-verrast-door-samsom-over-jsf>
- 106 <https://www.trouw.nl/nieuws/nederland-gaat-in-december-met-jsf-vliegen~bd576f71/>
- 107 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hennis-jsf-kost-mogelijk-een-half-miljard-extra~b81a9942/>
- 108 <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/kamerstukken/2016/01/19/monitoring-vervanging-f-16-verwerving-f-35>
- 109 <https://www.parool.nl/nieuws/hennis-moet-inzicht-geven-in-kosten-jsf~ba10acb8/>

- 110 [https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/kabinet-kan-eerste-jsf-s-](https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/kabinet-kan-eerste-jsf-s-bestellen~b95864ba/)
bestellen~b95864ba/
- 111 [https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/jsf-geland-in-leeuwarden-fotoserie-](https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/jsf-geland-in-leeuwarden-fotoserie-en-video-s-1.546734)
en-video-s-1.546734
- 112 [https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-en-plasterk-praten-rutte-bij-in-](https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-en-plasterk-praten-rutte-bij-in-torentje-1.369455)
torentje-1.369455
- 113 [https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-en-plasterk-praten-rutte-bij-in-](https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-en-plasterk-praten-rutte-bij-in-torentje-1.369455)
torentje-1.369455
- 114 <https://www.rtlnieuws.nl/node/2087471>
- 115 [https://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2014/plasterk-overleeft-](https://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2014/plasterk-overleeft-spionagedebat/)
spionagedebat/
- 116 [https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2014Z10436&did=2014D20913)
detail?id=2014Z10436&did=2014D20913
- 117 [https://www.ad.nl/binnenland/is-hennis-gepiepeld-door-haar-](https://www.ad.nl/binnenland/is-hennis-gepiepeld-door-haar-mensen~a6784f52/)
mensen~a6784f52/
- 118 [https://www.parool.nl/nieuws/pvda-kritisch-over-ict-aanpak-van-](https://www.parool.nl/nieuws/pvda-kritisch-over-ict-aanpak-van-hennis~bd1b879a/)
hennis~bd1b879a/
- 119 [https://www.nrc.nl/nieuws/2015/05/02/defensie-stopt-met-ontwikkeling-](https://www.nrc.nl/nieuws/2015/05/02/defensie-stopt-met-ontwikkeling-duurste-automatiseringssysteem-ooit-a1496632)
duurste-automatiseringssysteem-ooit-a1496632
- 120 [https://www.rd.nl/vandaag/politiek/defensie-is-geen-geoliede-](https://www.rd.nl/vandaag/politiek/defensie-is-geen-geoliede-machine-1.471049)
machine-1.471049
- 121 <https://noventas.mobi/index.php/kamer-wil-grip-op-ict-defensie/>
- 122 [https://www.bndestem.nl/overig/oppositie-keurt-leider-taskforce-gifverf-](https://www.bndestem.nl/overig/oppositie-keurt-leider-taskforce-gifverf-af~a78c364d/)
af~a78c364d/
- 123 [https://www.bndestem.nl/overig/hennis-handhaaft-leider-taskforce-](https://www.bndestem.nl/overig/hennis-handhaaft-leider-taskforce-chroomverf~a5badc3e/)
chroomverf~a5badc3e/
- 124 [https://www.ad.nl/binnenland/onderzoeksleider-chroomverf-treedt-](https://www.ad.nl/binnenland/onderzoeksleider-chroomverf-treedt-terug~ab54cc4d/)
terug~ab54cc4d/
- 125 [https://www.bndestem.nl/overig/900-meldingen-bij-chroommeldpunt-](https://www.bndestem.nl/overig/900-meldingen-bij-chroommeldpunt-defensie~a55ad73a/)
defensie~a55ad73a/
- 126 [https://www.telegraaf.nl/nieuws/873255/nog-meer-klachten-defensie-over-](https://www.telegraaf.nl/nieuws/873255/nog-meer-klachten-defensie-over-chroomverf)
chroomverf
- 127 <https://www.1limburg.nl/defensie-keert-ruim-2-ton-uit-voor-chroomverf>
- 128 [https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/578936/kogeltekort-militairen-](https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/578936/kogeltekort-militairen-roepen-pang-pang-bij-schiettraining?redirect_from=rtlz)
roepen-pang-pang-bij-schiettraining?redirect_from=rtlz
- 129 [https://www.rd.nl/vandaag/politiek/generaal-middendorp-wil-versterking-](https://www.rd.nl/vandaag/politiek/generaal-middendorp-wil-versterking-voor-leger-1.487093)
voor-leger-1.487093
- 130 [https://www.ad.nl/nieuws/defensie-koopt-voor-ruim-100-miljoen-](https://www.ad.nl/nieuws/defensie-koopt-voor-ruim-100-miljoen-munitie~a68c0887/)
munitie~a68c0887/
- 131 [https://www.tubantia.nl/binnenland/hennis-kamerleden-over-pang-pang-](https://www.tubantia.nl/binnenland/hennis-kamerleden-over-pang-pang-niet-handig~a4c3d1a4/)
niet-handig~a4c3d1a4/
- 132 [https://www.ad.nl/binnenland/overgelopen-militair-werkte-op-vliegbasis-](https://www.ad.nl/binnenland/overgelopen-militair-werkte-op-vliegbasis-gilze-rijen~a30a5109/)
gilze-rijen~a30a5109/

- 133 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/508072/defensie-maatregelen-na-overlopen-militair>
- 134 <https://www.rtlnieuws.nl/entertainment/artikel/637246/minister-onderzoekt-hoe-alberto-stegeman-legerbasis-op-kwam>
- 135 <https://www.rtlnieuws.nl/entertainment/artikel/637246/minister-onderzoekt-hoe-alberto-stegeman-legerbasis-op-kwam>
- 136 <https://nos.nl/artikel/2177208-fout-bij-toelating-syrieganger-op-volkel.html>
- 137 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Scherpere-regels-voor-werken-op-kazerne-22515584.html>
- 138 <https://www.rtlnieuws.nl/node/51166>
- 139 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-peperdure-klimreis-niet-nog-eens-1.1388431>
- 140 <https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/hennis-geen-armetierig-zootje-bij-commando-s-1.1416195>
- 141 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/zorgen-kamer-over-veiligheid-missie-mogadishu~b04e7d97/>
- 142 <https://www.nu.nl/politiek/3809945/kabinet-onderzoekt-nieuwe-missie-noord-afghanistan.html>
- 143 <https://www.bndestem.nl/overig/hennis-defensie-gaat-goed-met-medewerkers-om-video~ac1db176/>
- 144 <https://www.ad.nl/politiek/zeker-honderd-afghaanse-defensiebewakers-naar-de-rechter-om-evacuatie-naar-nederland-af-te-dwingen~a0657d44/>
- 145 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nederland-doet-niet-mee-aan-missie-mali~bc148454/>
- 146 <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/2287356/kwartiermakers-mali-vertrekken-december>
- 147 <https://www.bndestem.nl/overig/ministers-timmermans-en-hennis-in-mali~a8966ab6/>
- 148 <https://www.defensiebond.nl/defensie/gebrek-aan-transporthelis-in-mali/>
- 149 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1031320/rutte-geen-zorgen-transporthelikopters-mali>
- 150 <https://www.parool.nl/nieuws/weinig-weerstand-in-kamer-tegen-missie-mali~bc353eb6/>
- 151 <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2013D47777>
- 152 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1023932/hennis-geen-transporthelikopters-naar-mali>
- 153 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1023641/hennis-zal-toezien-dat-heli-s-komen-in-mali>
- 154 <https://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2013/groen-licht-voor-missie-mali/>
- 155 <https://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2014/eerste-militairen-maandag-naar-mali/>

- 156 <https://www.trouw.nl/nieuws/staat-aanspreekbaar-op-gedrag-militair-mali~b5a0399c/>
- 157 <https://www.parool.nl/nieuws/koenders-missie-mali-in-juli-op-volle-kracht~ba1590f5/>
- 158 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/missie-mali-uitgebreid-met-helikopters~b763f98c/>
- 159 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/middendorp-mali-is-geen-gespreid-bedje~be50e5ae/>
- 160 <https://www.rtlnieuws.nl/node/1896736>
- 161 <https://www.gelderlander.nl/buitenland/zorgen-om-veiligheid-militairen-in-mali~a7713a75/>
- 162 <https://www.ed.nl/binnenland/kamer-maakt-zich-zorgen-om-toenemend-geweld-mali~a8d9fc7a/>
- 163 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/964956/in-augustus-alle-containers-op-kamp-gao>
- 164 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/kamer-maakt-zich-zorgen-om-toenemend-geweld-mali~b8d9fc7a/>
- 165 <https://www.ad.nl/binnenland/minister-hennis-bezoekt-nederlandse-troepen-in-mali~abfaa02d/>
- 166 <https://www.bnr.nl/feeds/anp/politiek/10060384/hennis-trots-op-maligangers>
- 167 <https://www.bndestem.nl/overig/nederlandse-bomverkenners-naar-mali~afeeab8a/>
- 168 <https://www.nu.nl/politiek/3913568/minister-hennis-bezoekt-troepen-in-mali.html>
- 169 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hennis-omstandigheden-nederlandse-militairen-in-mali-acceptabel~b5bab1bc/>
- 170 <https://www.nu.nl/politiek/3926256/nederlanders-beveiligen-zichzelf-in-kamp-mali.html>
- 171 <https://www.nu.nl/politiek/3928205/defensie-presteert-volgens-hennis-op-toppen-van-kunnen.html>
- 172 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/883242/kabinet-vindt-missies-niet-versnipperd>
- 173 <https://www.trouw.nl/nieuws/dreigingsniveau-rond-gao-in-mali-verhoogd~bc529cd0/>
- 174 <https://www.ad.nl/binnenland/twee-nederlandse-piloten-apache-omgekomen-in-mali~ae01b40e>
- 175 <https://www.bnr.nl/feeds/anp/101/10044856/hennis-onderzoek-crash-mali-duurt-niet-lang>
- 176 <https://www.lc.nl/binnenland/Geen-extra-zorgen-over-militairen-in-Mali-21098674.html>
- 177 <https://www.dw.com/en/mali-extends-state-of-emergency-for-eight-months/a-19439615>

- 178 https://www.limburger.nl/cnt/dmf20160706_00021991/twee-vn-militairen-in-mali-gedood
- 179 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/397633/gebruik-type-mortier-ongeluk-mali-opgeschort>
- 180 <https://nos.nl/artikel/2117060-lichamen-omgekomen-militairen-mali-terug-in-nederland.html>
- 181 <https://www.nu.nl/politiek/4293734/nederland-haalt-helikopters-terug-mali.html>
- 182 <https://www.onderzoeksraad.nl/nl/page/4401/mortierongeval-mali>
- 183 <https://www.dvhn.nl/binnenland/VVD-zet-bekend-en-minder-bekend-op-lijst-21773577.html>
- 184 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/23864/nederlandse-heli-s-over-drie-maanden-uit-mali>
- 185 <https://www.trouw.nl/nieuws/kamer-akkoord-met-verlenging-missie-mali~b57506bf/>
- 186 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1322068/hennis-situatie-in-mali-is-broos>
- 187 https://magazines.defensie.nl/defensiekrant/2017/17/11_nieuwsberichten_17
- 188 <https://www.ad.nl/politiek/jeanine-hennis-ik-keer-waarschijnlijk-terug-in-nieuw-kabinet~a938f778/>
- 189 <https://www.onderzoeksraad.nl/nl/page/4401/mortierongeval-mali>
- 190 Ibid.
- 191 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Rutte-houdt-vertrouwen-in-Hennis-22532766.html>
- 192 <https://www.lc.nl/binnenland/Volgende-week-debat-over-mortierongeluk-Mali-22533144.html>
- 193 <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2195211-hennis-na-rapport-mortierongeluk-mali-niet-aftreden-maar-optreden.html>
- 194 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Hennis-aanblijven-nooit-doel-op-zich-22536288.html>
- 195 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Vicepremier-minister-besluit-over-aanblijven-22536437.html>
- 196 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Extra-controle-van-munitie-in-missiegebieden-22536392.html>
- 197 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/asscher-fouten-mali-zwaar-genoege-voor-aftreden-1.1433335>
- 198 https://www.europa-nu.nl/id/vki1npj5p2zr/nieuws/rutte_gaat_nog_niet_in_op_uitspraak?ctx=vh6ukzb3nnt0&s0e=vifdl6zl7ttx&tab=0
- 199 <https://www.bnr.nl/nieuws/politiek/10330808/zijlstra-verbaasd-over-uitspraak-asscher>
- 200 <https://www.tubantia.nl/politiek/minister-hennis-onderzoekt-mogelijke-nalatigheid-defensie~a8a47419/>
- 201 <https://www.ad.nl/binnenland/commando-s-keren-zich-tegen-legertop~a18bb817/>

- 202 <https://www.ad.nl/politiek/nederlanders-zijn-verdeeld-over-aftreden-hennis~aa0ce7cc/>
- 203 <https://www.hartvannederland.nl/nieuws/2017/hennis-biedt-nabestaanden-excuses-aan/>
- 204 <https://www.hartvannederland.nl/nieuws/2017/hennis-belde-op-advies-ambtenaren-niet-eerder/>
- 205 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-ik-kom-verantwoording-aflleggen-1.1434296>
- 206 https://www.limburger.nl/cnt/dmf20171003_00048356
- 207 <https://www.youtube.com/watch?v=6dh15ZipMxI>
- 208 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Hennis-gitzwarte-dagen-22547357.html>
- 209 <https://www.lc.nl/binnenland/Hennis-gitzwarte-dagen-22547355.html>
- 210 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Al-sinds-zomer-extra-inspectie-munitie-Mali-22547379.html>
- 211 <https://www.rd.nl/vandaag/binnenland/hennis-verweert-zich-over-medische-zorg-1.1434406>
- 212 <https://nos.nl/artikel/2196095-hennis-treedt-af-om-dodelijk-ongeval-mali.html>
- 213 <https://www.rd.nl/vandaag/politiek/hennis-was-al-duidelijk-dat-het-voorbij-was-1.1434438>
- 214 Ibid.
- 215 <https://nos.nl/artikel/2196156-dijkhoff-voor-even-minister-van-defensie.html>
- 216 <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/126788/Akkoord-over-cao-bij-Defensie>
- 217 <https://nos.nl/artikel/2197978-hennis-niet-in-nieuw-kabinet-keert-terug-in-kamer.html>
- 218 <https://www.lc.nl/binnenland/Missie-Mali-wordt-weer-opgestart-22596526.html>
- 219 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Hennis-bezocht-nabestaanden-militairen-Mali-22614943.html>
- 220 <https://www.ad.nl/binnenland/oud-defensieminister-hennis-als-reservist-aangesteld-bij-de-marine~a0624e9d/>
- 221 <https://www.nationalekinderherdenking.nl/jeanine-hennis-voorzitter-nationale-kinderherdenking>
- 222 <https://www.dvhn.nl/binnenland/Kabinet-gaat-stoppen-met-missie-in-Mali-23269529.html>
- 223 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/2203612/hennis-kandidaat-voor-post-bij-vn-in-irak>
- 224 <https://www.un.org/sg/en/content/sg/personnel-appointments/2018-08-31/ms-jeanine-hennis-plasschaert-of-the-netherlands-special-representative-for-iraq-and-head-of-the-united-nations-assistance-mission-for-iraq-%28unami%29>

- 225 <https://www.telegraaf.nl/nieuws/2545704/tweede-kamer-zwaait-jeanine-hennis-uit-het-valt-me-zwaarder-dan-verwacht>
- 226 <https://www.un.org/sg/en/content/profiles/jeanine-hennis-plasschaert>
- 227 <https://www.rtl.nl/nieuws/binnenland/artikel/5490756/hawija-commissie-sorgdrager-informereren-tweede-kamer-brekelmans>
- 228 <https://nos.nl/artikel/2306652-nederlandse-luchtaanval-in-irak-veroorzaakte-zeker-zeventig-burgerdoden>
- 229 <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/11/06/rutte-zegt-niets-te-hebben-geweten-over-burgerdoden-hawija-a3979384>
- 230 <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/01/27/defensie-neemt-rapport-commissie-sorgdrager-in-ontvangst>
- 231 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020D18687&did=2020D18687>
- 232 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/08/31/mortierongeval-mali-2016-heropening-onderzoek-2022>
- 233 <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/10/12/minister-hennis-plasschaert-verkozen-tot-machtigste-vrouw-2015-a1412401>
- 234 Graag hadden wij haar gevraagd hoe zij hier zelf mee omging en hoe zij dit alles heeft ervaren, maar de oud-minister wilde niet meewerken aan de totstandkoming van dit hoofdstuk. Volgens haar reactie op een eerdere versie is er sprake van ‘talrijke feitelijke onjuistheden en omissies’ en is het ‘duiden, aanvullen of corrigeren aan de hand van Kamerstukken, beleidsdocumenten, ervaringen of anderszins onbegonnen werk, zeker vanuit een hectisch Bagdad’, mailt zij de auteur. Daarom ‘kan en wil ik nadrukkelijk geen medewerking verlenen aan dit boek’, liet zij eerder weten.

Deze casus maakt deel uit van de reeks ‘Politiek is maar een onzeker vak’: een wetenschappelijke analyse van afgetreden bewindspersonen in Nederland tussen 2002 en 2020. Aan de hand van casussen onderzoeken de auteurs de politieke, bestuurlijke en persoonlijke factoren achter een voortijdig aftreden, aangevuld met interviews en bronnenonderzoek. Samen geeft dit een uniek inzicht in de werking van onze parlementaire democratie en de dynamiek van politiek leiderschap. In 2026 worden alle casussen gebundeld in een boek.